

СТАНОВИЩЕ

Относно процедура за избор на професор,
по професионално направление 2.1 – Филология,

ДВ бр. 104, от 14 декември 2018 г.

на доц. д-р БОЙКА ПЕТРОВА МИРЧЕВА,

обявена от научния съвет ad hoc на Кирило-Методиевски научен център при БАН –
София,

от доц. дин ДИМО Д. ЧЕШМЕДЖИЕВ,

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”/Кирило-Методиевски научен център-
БАН

Процедура:

Процедурата на доц. д-р Бойка Мирчева е спазена и е протекла в законно установените срокове. Не са допуснати нарушения на ЗРАСРБ, Правилника на БАН и Правилника на КМНЦ и са спазени необходимите срокове.

Научна биография:

Единственият кандидат за обявения конкурс е Бойка Петрова Мирчева. Тя е родена на 10.11.1957 г. в София. Завършила е специалност Българска филология, с втора специалност История. Защищава образователна и научна степен доктор (PhD) през 1998 г. с дисертация на тема: „Службата за Кирил и Методий в славянската книжнина“, издадена като книга през 2000 г.

Научният път на Бойка Петрова Мирчева започва през 1982 г. като проучвател в Кирило-Методиевския научен център при БАН. От 1990 г. е асистент, а от 1996 г. главен асистент. През 2005 г. се хабилитира с труд на тема: „Канонът за Димитър Солунски и оригиналната славянска химнография“ и заема длъжността доцент в КМНЦ-БАН.

Доц. Бойка Мирчева участва в конкурса за професор със специално написан труд, посветен на един от най-интересните кирило-методиевски извори – „Успение Кирилово“ (Краткото житие на Константин–Кирил Философ), 257 стандартни страници. Освен това тя представя още 33 публикации от периода след хабилитацията и през 2006 г. – до 2018 г., от които едната под печат. Между тях една монография, и едно издание на известен български средновековен ръкопис (Лондонското четвроевангелие на цар Йоан Александър), пет студии в реферирани научни издания (едната под печат), шест студии в нереперирани издания с научно

рецензиране, две статии в реферирани научни издания, седемнадесет статии публикувани в нереферирани (едната под печат).

Тематично публикациите на Бойка Мирчева са разпределени така: една монография и 20 студии и статии са пряко свързани с темата на конкурса за кирило-методиевските извори, 8 публикации са посветени на един прочут в раннохристиянската църква мъченик – св. Еразъм Лихнидски (Охридски), чийто култ е в тясна връзка с култа на някои от св. Седмочисленици, една публикация посветена на старобългарската химнография. Освен това тя е предоставила и наборното издание на Лондонското четвроевангелие, осъществено от КМНЦ по международен проект, за което е оказала съдействие.

Хабилитационен труд:

Представената за конкурса монография, която не е част от докторската дисертация и доцентурата на кандидатката, е посветена на един от най-интересните и важни кирило-методиевски паметници – Краткото житие на Константин–Кирил, наречено и Успение Кирилово. Този паметник, както вече е добре известно в науката, възниква в Търново (или на Атон?) през първата половина на XIII в., вероятно във връзка с възстановяването на Българската патриаршия през 1235 г. Той отдавна е влязъл в научен оборот, но в представения труд Б. Мирчева си поставя задачата, проследявайки ръкописната му традиция да изясни текстовата му история. Разглеждайки ръкописите в които е поместено произведението, тя изяснява и редица въпроси на неговото функциониране в една или друга среда, в различни исторически епохи. Проучването е разделено на три части: изследване, издание на всички преписи, фотокопия в приложение. Доц. Мирчева е събрала и изследвала всички познати днес преписи на този книжовен паметник и въпреки че той е много изследван, е достигнала до някои много интересни изводи. За тези изводи и помага много и разглеждането на състава на ръкописите, в които Успението е поместено, което често дава нов поглед върху самото произведение. Тя подкрепя аргументирано датировката на произведението от първата половина на 13 в. и предлага логична схема за взаимоотношенията му с останалите кирило-методиевски произведения! Важни са и наблюденията върху това как функционира произведението в молдовска среда, както и обяснението за липсата на руски преписи от него.

Изследвания представени за конкурса:

Освен хабилитационния труд, на „Успение Кирилово“ авторката посвещава и седем други изследвания, в които се разглеждат различни проблеми свързани с паметника, като специално се обръща на молдовските преписи. Доц. Мирчева от дълги години се занимава и с други кирило-методиевски извори. На първо място това е Службата на Константин–Кирил Философ, на която е посветила общо пет студии и статии от представените за конкурса, а има и специална книга от 2001 г. Тя открива византийския прототип на една служба за Константин–Кирил Философ от Баварската библиотека в Мюнхен (Cod. Slav. № 32 в.), който се оказва превод–преработка на канон за Йоан Златоуст от Теофан за 13 ноември. Службата е

късна, от XVII в., но тук се показва един често използван модел в химнографията изобщо, и в частност в славянската. В същото време, Мирчева изразява съвсем оправдани съмнения по отношение „реставрацията“ на Службата на Константин–Кирил Философ, предложена в последно време. В нарочна студия тя не само анализира и показва самоцелността на такъв един опит, но и поставя важни въпроси пред модните напоследък реставрации на (хипотетични) византийските оригинали на някои старобългарски химнографски творби.

Особено интересно за мен беше проследяването на процеса на „българизация“ на делото и култа на Константин–Кирил Философ, което прави Б. Мирчева в едно от своите изследвания, като част от процеса за изграждане на нещо, което сега се нарича национална идентичност на българите.

Освен това Б. Мирчева има и изследвания върху Канона за Димитър Солунски, като публикува един негов непубликуван препис от сбирката „Ундолски“ в РНБ в Москва, като уточнява някои въпроси относно протографа на текста. Две публикации са посветени на Службата на Климент Охридски, като авторката съставя речник–индекс на текста и лексикографско изследване. Специална студия е посветена на своеобразните археографски „разкопки“ проведени от Б. Мирчева в Научния архив на БАН, където има уникална сбирка от фотокопия и микрофилми на кирило-методиевски извори.

Като говорим за изследванията на Б. Мирчева върху кирило-методиевските извори, непременно трябва да се обърне внимание върху обобщаващите трудове, в които тя изследва различните възможности за тяхното взаимодействие. На този въпрос тя е посветила една публикация, в която са поместени данните за 1146 преписа на 46 славянски извора, с пълно описание на мястото на съхраняване, сигнатура, описи, издания на всеки един препис, като в процеса работа се уточнява местонахождението на някои от тях. Един огромен и изключително полезен труд, без който вече не може да мине нито едно изследване на кирило-методиевските извори. На тази база естествено идва и венецът на тези изследвания – опитът за създаване на една генеалогична схема на славянските и преведени на славянски кирило-методиевски извори, с техните взаимовлияния. По този начин се извлича допълнителна информация, доколкото се вижда кои произведения с кой празник са свързани и се обособява съответния цикъл, като се достига и до предположения за евентуални недостигнали до нас кирило-методиевски произведения.

Значителен брой от представените публикации са посветени на изследването на култа на един раннохристиянски светец–мъченик – св. Еразъм Формийски, много почитан на Италийския полуостров, но също така в Охрид и района (има дори църква посветена на него). Толкова, че дори е наричан Лихнидски или Охридски. Този култ е в тясна връзка с култа на св. Седмочисленици, като на места той дори замества някои от учениците на Кирил и Методий в тази светителска група. Изследванията на Б. Мирчева ясно показват, че култът към св. Еразъм е с ранен произход (за което свидетелства формата Лукрида, на името на Охрид в славянския

превод на житието му), като вероятно е възроден на българска почва от учениците на Кирил и Методий (вероятно Климент Охридски), подобно на някои други култове на раннохристиянски мъченици (св. Пантелеймон, св. Петнадесет тивериуполски мъченици и пр.).

Проекти:

Доц. Бойка Мирчева е ръководител на един международен научно–изследователски проект (с Института по славистика на Словашката академия на науките), участва в още осем международни проекта (между които с Пушкинския дом в Санкт Петербург, Института за руски език в Москва, Института по славистика на САН, библиотеката на Румънската академия на науките), както и в още четири национални, финансирани от Фонд научни изследвания на МОН.

Участие в научния живот:

Доц. Мирчева се включва активно в националния и международния научен живот. От 2006 г. тя взема участие в 19 международни научни форуми, от които седем в чужбина (Гърция, Словакия, Унгария), както и в четири национални.

Научно влияние:

Прави впечатление, високият индекс на цитируемост на трудовете на доц. Б. Мирчева. В приложения списък, разделен според безумните нови изисквания на НАЦИД, нейни девет съчинения са цитирани тринадесет пъти в рецензирани издания в WOS или SCOPUS; в монографии и колективни томове има осем цитирания на едно нейно съчинение; а в монографии или колективни томове с научно рецензиране има забелязани 48 цитата на 11 нейни съчинения; в нереферирани списания с научно рецензиране има забелязани 150 цитирания на 22 нейни съчинения; национални издания има забелязани 31 цитирания на 17 нейни съчинения. Освен това, две нейни съчинения са цитирани 2 пъти в дисертации защитени в чужбина, и още шест пъти са цитирани шест съчинения в дисертации или автореферати, защитени в България. Общо нейните забелязани цитирания достигат внушителната цифра 258, което означава значително влияние в научните изследвания!

Извод:

На базата на всичко казано по-горе, но и на това, че от много години следя научните изследвания на доц. д-р Бойка Петрова Мирчева, които активно използвам в моите собствени съчинения, категорично подкрепям избирането на доц. д-р Бойка Петрова Мирчева на научната длъжност професор в Кирило-Методиевския научен център при БАН, за което ще гласувам убедено!

Пловдив

10 април 2019 г.

доц. дин Димо Чешмеджиев